

České a slovenské cukrovarnické společnosti v procesu transformace evropského trhu s cukrem

CZECH AND SLOVAK SUGAR COMPANIES IN EUROPEAN SUGAR MARKET PROCESS OF TRANSFORMATION

Marek Dvořák – Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta

Luboš Smutka – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta

Josef Pulkrábek – Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Elena Moravčíková – Ekonomická univerzita v Bratislavě, Fakulta podnikového managementu

Pablo Muñoz Viquillón – University of Cádiz, Faculty of Social Sciences and Communication

Radomíra Hornýák Gregáňová, Zdenka Kádeková – Slovenská poľnohospodárska univerzita, Fakulta ekonomiky a manažmentu

Jedním z hlavních cílů minulých reforem Společné zemědělské politiky (SZP) bylo dosáhnout silnější tržní orientace zemědělské produkce postupným rušením přímých opatření na podporu trhu, stabilizace trhu a zajištění přiměřené ceny pro spotřebitele. Reforma SZP z roku 2013 rozšířila právní rozsah vázané podpory zvýšením vnitrostátních stropů a rozšířením seznamu produktů způsobilých pro vázanou podporu. Legislativní změna, která vstoupila v platnost na začátku roku 2018, dále uvolnila legislativní pravidla pro poskytování vázané podpory tím, že vyžaduje pouze dodržování vnitrostátních stropů. Na rozdíl od deklarovaného záměru legislativy EU tak mohou vázané přímé platby potenciálně motivovat ke zvýšení produkce, nikoliv pouze k udržení historické úrovně produkce. V rámci reformy SZP v roce 2013 bylo odvětví cukru téměř zcela liberalizováno zrušením produkčních kvót a minimálních cen cukrové řepy. V 11 členských státech EU byly zavedeny také vázané přímé platby na cukrovou řepu. Kromě toho může vázaná podpora pěstování cukrové řepy zvýšit nabídku

cukru v EU s nepříznivými dopady na výrobce cukru ve třetích zemích (1). Do uvedeného kontextu zapadají výsledky analýzy dopadů liberalizace obchodu, odstranění výrobních dotací (2), odstranění narušení spotřeby na světových trzích s cukrem pomocí mezinárodního modelu částečné rovnováhy pro cukr z roku 2006 na datech z roku 2002 (3), výsledky zkoumání možných vazeb mezi produkcí cukru v EU, v rámci kvót a nabídkou cukru včetně kalibrace implicitní křížové dotace mezi cukrem v rámci kvóty a cukrem mimo kvótu (4). V posledních dvaceti letech bylo vytvořeno velké množství článků, které se věnují problematice vlivů oddělování plateb od produkce, snížení, případně zrušení přímých plateb v EU (5, 6, 7), zrušení kvót na cukr a jeho vliv na cukrovarnické společnosti (8, 9) i transformaci cukrovarnického průmyslu v EU s přímými dopady na pěstitele a zpracovatele cukrové řepy (10–14). Samotné dopady SZP v našem regionu jsou dobře vidět na postavení a finančně-majetkové síle českých a slovenských cukrovarnických společností.

Cíl a metodika

Cílem příspěvku je hodnotit finanční zdraví českých a slovenských cukrovarnických společností a následně předpoklady udržení jejich finanční kondice v období po provedení analýzy ex post. Součástí je posouzení cukrovarnického průmyslu v ČR a SR z pohledu udržení úrovně ziskovosti, platební schopnosti, a hlavně platební disciplíny v období po zrušení kvót. Pro účely posouzení finanční kondice cukrovarnických společností a finanční analýzy z účetních výkazů, bylo vybráno analyzované období roků 2016 až 2020. Je hodnocen podnik jako celek na základě finančních i nefinančních údajů. Vybrané ukazatele byly doplněny za roky 2021 a 2022 (iTRADE index až ke květnu 2022), pokud byly u všech společností k dispozici. Výstupy navazují a vhodně doplňují publikace v Listech cukrovarnických a řepařských z prosince roku 2021 (DVOŘÁK, M. ET AL.) a z února roku 2022 (DVOŘÁK, M. ET AL.). Stavebním základem analýz jsou informace z datové platformy Cribis, iTRADE Index společnosti CRIF — Czech Credit Bureau, a. s., sloužící pro prověřování kreditních i obchodních informací a rovněž platební morálky včetně pravděpodobnosti bankrotu společnosti, při simulovaném očekávání poklesu HDP v Česku a Slovensku o 8 % a index CRIBIS

hodnotící podnikatelské riziko. Pravděpodobnost bankrotu firem je určována na základě finančních kritérií roku 2020 a nefinančních kritérií k červnu roku 2022.

Zdroje vstupních údajů společností, účetní závěrky, pocházejí z Veřejného rejstříku, Sbírký listin <https://or.justice.cz/>, Registra účtovných záznamů www.registeruz.sk a Cribis www.cribis.cz. K srovnání byly použity údaje Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Českého statistického úřadu a Štatistického úřadu Slovenskej republiky. Vstupní údaje prošly kontrolou a korekcí. Chybavost byla na přiměřené úrovni. Je použita základní popisná statistika (medián). Vybrané ukazatele uvedené v tab. I. a tab. II., jsou graficky znázorněny, tendence jejich vývoje je zobrazena na obr. 1. až obr. 7.

Důraz byl kladen na období roků 2017 a 2018, z důvodu zrušení kvót a změn na trhu s cukrem s výrazným dopadem na finanční zdraví cukrovarnických společností. Dále pak byla kladena pozornost na udržení kondice v období po roku 2020. Grafy jsou doplněny vývojem mediánů produkčních charakteristik podniků odvětví NACE 10.81 – Výroba cukru. Podle obecné definice nám medián odděluje dolních 50 % vzestupně uspořádaných hodnot statistického znaku. Výpočty ukazatelů jsou provedeny na základě definičního vymezení, zohledňují specifika výroby cukru, tak jak je uvedeno v tab. I. a tab. II. Jsou zaměřeny na vývoj tržeb v řádcích I. a II. výkazu zisku a ztráty; výsledky hospodaření společností a vybraný majetek společností.

Páteří článku je hodnocení společností indexem CRIBIS, míry podnikatelského rizika a iTRADE index. Index CRIBIS finančního hodnocení je na škále a1 (minimální riziko), a2 (velmi nízké riziko), b1 (nízké riziko), b2 (nižší riziko), c1 (střední riziko), c2 (mírně zvýšené riziko), c3 (zvýšené riziko), d1 (vyšší riziko), d2 (vysoké riziko), e (velmi vysoké riziko). Nejlepší hodnocení je hodnocení a1. Míra podnikatelského rizika cukrovarnických společností je hodnocena Semaforem CRIBIS, který upozorňuje na negativní informace o subjektu. Jednotlivé cukrovarnické společnosti jsou označeny C1, C2, C3, C4, C5, C6 a C7. Je analyzováno 100 % producentů řepného cukru v Česku

Tab. I. Hodnocení vybraných ukazatelů finančního zdraví a finanční kondice cukrovarnických společností v Česku (C1 až C5) v období roků 2016 až 2020

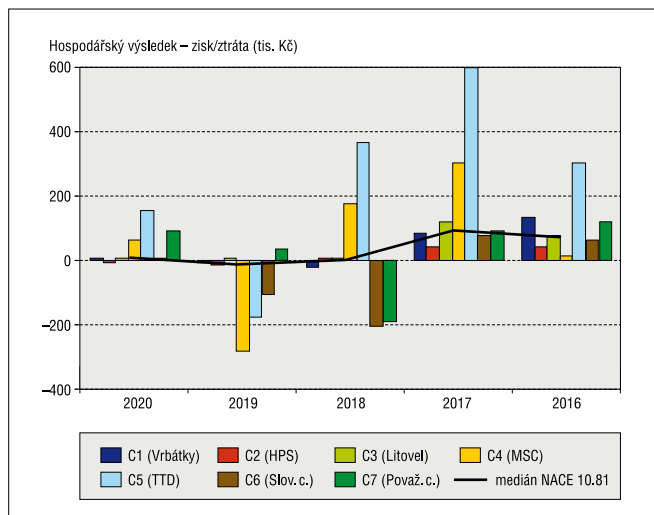
Společnost (období)	Rok	Aktiva celkem (tis. Kč)	Tržby (tis. Kč)	Zisk / ztráta (tis. Kč)	Likvidita 3 stupně (koeficient)	Doba obrátu zásob (d)	Doba obrátu krátkodobých pohledávek (d)	Rentabilita vlastního kapitálu (%)
C1 – Vrbátky (leden – prosinec)	2020	882 332	463 749	5 937	5,36	136,51	60,08	0,76
	2019	941 739	542 272	-11 261	5,65	115,96	59,49	-1,35
	2018	964 711	497 616	-26 662	5,12	133,03	94,62	-3,16
	2017	1 018 549	707 886	79 497	6,97	111,46	61,18	8,86
	2016	1 102 005	727 460	132 699	4,62	98,55	113,49	14,19
C2 – HPS (září – srpen)	2020	419 452	539 110	-2 732	2,06	48,79	58,22	-0,90
	2019	437 998	410 340	-13 863	1,75	109,83	51,91	-4,51
	2018	426 947	413 307	5 436	3,36	105,16	59,49	1,68
	2017	431 070	543 381	38 264	3,53	73,37	57,10	11,99
	2016	335 044	439 655	38 341	2,70	75,34	45,98	13,83
C3 – Litovel (leden – prosinec)	2020	483 830	448 799	98	0,87	200,85	47,44	0,10
	2019	489 545	440 476	597	1,01	221,92	47,07	0,44
	2018	496 690	404 917	414	1,16	205,33	72,08	0,23
	2017	469 257	720 643	118 181	1,29	98,40	45,52	48,02
	2016	649 305	847 432	75 104	1,22	135,45	63,31	28,54
C4 – MSC (březen – únor)	2020	1 722 645	1 637 259	59 942	1,54	188,89	60,75	6,99
	2019	1 813 275	1 703 066	-287 736	7,36	197,37	59,94	-25,05
	2018	2 142 377	2 204 933	175 516	15,70	166,69	62,77	9,80
	2017	2 989 586	3 362 145	304 461	3,79	107,13	115,49	14,67
	2016	2 925 707	3 040 855	12 265	6,70	102,62	88,28	0,53
C5 – Tereos TTD (duben – březen)	2020	6 612 549	5 320 073	156 299	1,76	121,84	67,77	3,53
	2019	6 554 703	5 284 802	-179 358	1,68	128,36	51,27	-4,17
	2018	6 812 768	5 957 130	363 903	1,92	134,82	56,61	7,50
	2017	6 786 468	6 393 932	597 341	2,22	100,50	59,60	11,90
	2016	7 296 462	5 236 788	304 953	1,49	141,24	88,70	6,48

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z <https://or.justice.cz/>, ČSÚ. Součástí Moravskoslezské cukrovary, a. s., jsou cukrovary Hrušovany n/Jev. a Opava-Vávrovce, součástí Tereos TTD, a. s., jsou cukrovary Dobrovice a České Meziříčí i lihovary.

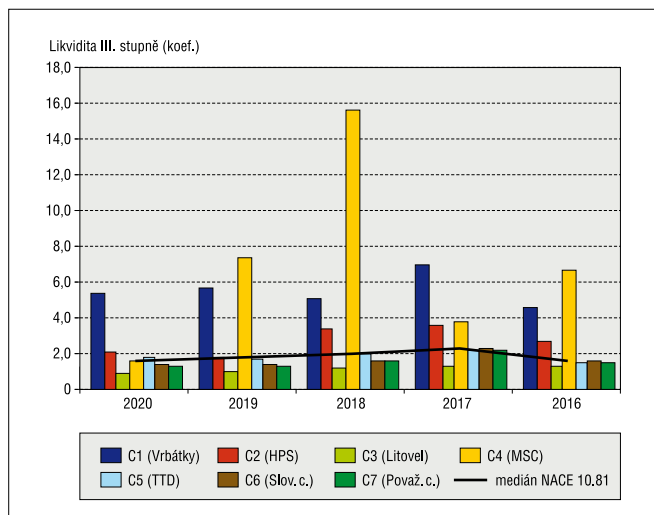
a na Slovensku. Hodnocení verifikují vybrané ukazatele finanční analýzy ex post na posouzení finančního zdraví a kondice uvedené v tab. I. a tab. II.

ITRADE index vyjadřuje informace o platbách a platební morálce prověřovaných subjektů ve sdíleném programu jak v Čechách, tak na Slovensku. ITRADE Index je počítán ze všech zaplacených faktur za posledních 12 měsíců a z otevřených faktur po splatnosti a vyjadřuje průměrně, kolik dnů po splatnosti subjekt hradí své faktury. ITRADE index za odvětví vyjadřuje průměrně, kolik dnů po splatnosti hradí faktury subjekty ve

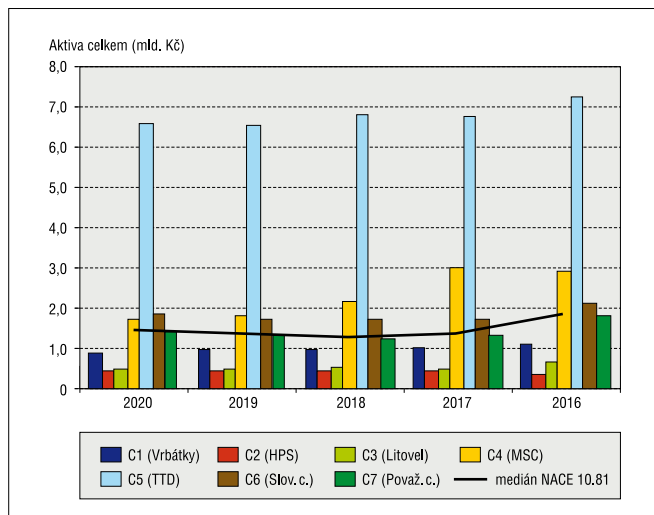
Obr. 1. Vývoj hospodářského výsledku po zdanění ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Obr. 2. Vývoj likvidity III. stupně ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Obr. 3. Vývoj celkových aktiv ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

stejném odvětví. Záporná hodnota iTRADE indexu vyjadřuje úhradu faktur zpravidla před splatností.

Analýza, výsledky a diskuse

Hodnocení je provedeno pro cukrovarnické společnosti s převažující činností NACE 10.81 – Výroba cukru. Na základě finančních kritérií z roku 2020 a nefinančních kritérií z roku 2020 je odvětví hodnoceno jako podprůměrné jak pro Česko, tak i pro Slovensko.

Průměrný iTRADE index odvětví byl na základě finančních kritérií k roku 2020 a nefinančních kritérií k červnu 2022 v Česku na úrovni 1,00 a na Slovensku na úrovni 2,00.

V České republice se situace v zaplacení faktur po splatnosti od června 2021 v odvětví zhoršila. Do září byla průměrná hodnota iTRADE indexu 5 dnů po splatnosti. Od září do listopadu 9 dnů po splatnosti, od listopadu do dubna 2022 byla průměrná hodnota iTRADE indexu 10 dnů po splatnosti a od dubna do května 2022 klesla na 9 dnů po splatnosti.

V Slovenské republice se situace v zaplacení faktur po splatnosti držela až do února 2022 pod dva dny po splatnosti. V únoru 2022 se průměrná hodnota iTRADE indexu výrazně zvýšila na 19 dnů po splatnosti, respektive v měsících březen až duben byla 20 dnů po splatnosti. V květnu se situace dle dat stabilizovala a průměrná hodnota iTRADE indexu byla 2 dny po splatnosti. Výroba potravinářských výrobků patří v Čechách i na Slovensku k tradičním odvětvím zpracovatelského průmyslu. Toto odvětví má strategický charakter (15, 16). Finanční kondice je hodnocena u pěti cukrovarnických společností v Česku a dvou cukrovarnických společností na Slovensku. V čase zrušení kvót byly všechny analyzované společnosti v ČR a SR v dobré finanční kondici. V roce 2019 se projevil propad tržeb.

Základní charakteristiky cukrovarnických společností a hodnocení jejich platební morálky jsou:

- Cukrovar Vrbátky, a. s., (C1); internetový odkaz: <https://www.cukrovarvrbatky.cz/>; je zařazen do kategorie počtů zaměstnanců: 50–99 zaměstnanců; kategorie obrátu je 300–499 mil. Kč; upsaným základním kapitálem 66 547 tis. Kč; v letech 2018 a 2019 byl v ztrátě; v roce 2020 byl v zisku (tab. I.; v roce 2021 měl cukrovar zisk téměř 39 mil. Kč); iTRADE index se dlouhodobě pohybuje v záporných hodnotách, vyjadřující výbornou platební disciplínu, v květnu 2022 byl iTRADE index –4. Ke společnosti se nevážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je stabilní. Stupeň rizika je na úrovni nízké riziko. Vstupní údaje nebyly z konsolidované účetní závěrky, ale z účetní závěrky společnosti Cukrovar Vrbátky, a. s.
- Hanácká potravinářská společnost, s. r. o., (C2); internetový odkaz: <http://www.hps.cz/>; je zařazena v kategorii počtů zaměstnanců: 100–199 zaměstnanců, s obrátem 500–999 mil. Kč. Má upsaný základní kapitál 15 606 tis. Kč; v období roků 2016 až 2018 byla v zisku, v období roků 2019 a 2020 se společnost dostala do ztráty (tab. I.; v roce 2021 je společnost opět zisková, a to 547 tis. Kč). iTRADE index se pohyboval do prosince 2021 na úrovni 1 a méně, v prosinci 2021 byl na úrovni 9, od února do dubna 2022 se dostal na hodnotu 6 a následně v květnu 2022 se platební disciplína mírně zhoršila, průměrný iTRADE byl opět na hodnotě 9. Ke společnosti se nevážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení

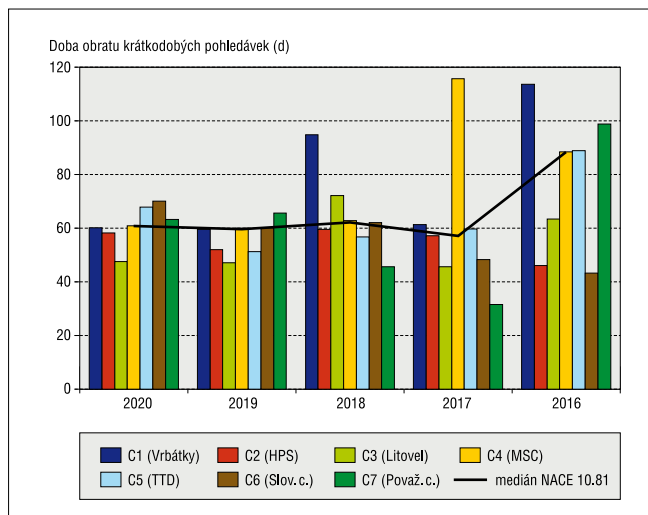
červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je průměrná. Stupeň rizika je na úrovni střední riziko. Vzhledem k účetnímu období od 1. 9. do 31. 8. byla údaje účetního roku zařazeny podle zápisu ve Sbírce listin v sloupci typ zápisu, účetní závěrka [rok].

– Litovelská cukrovana, a. s. (C3); internetový odkaz: <http://www.cukrovarna.cz/>; je zařazena v kategorii počtů zaměstnanců: 50–99 zaměstnanců; kategorie obratu je 300–499 mil. Kč, upsaný základní kapitál je 19 000 tis. Kč; v celém hodnoceném období roků 2016 až 2020 byla společnost v zisku (tab. I.); iTRADE index byl od června 2021 do září 2021 na úrovni 5 dnů po splatnosti a mírně nad průměrnou dobou splatnosti faktur odvětví. V období od září 2021 do května 2022 byl iTRADE index na úrovni 9, s mírným nárůstem na 10 dnů po splatnosti v období od listopadu do 2021 do března 2022. Ke společnosti se nevážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je průměrná. Stupeň rizika je na úrovni mírně zvýšené riziko. V čase odevzdání článku nebyla k dispozici účetní závěrka za rok 2021.

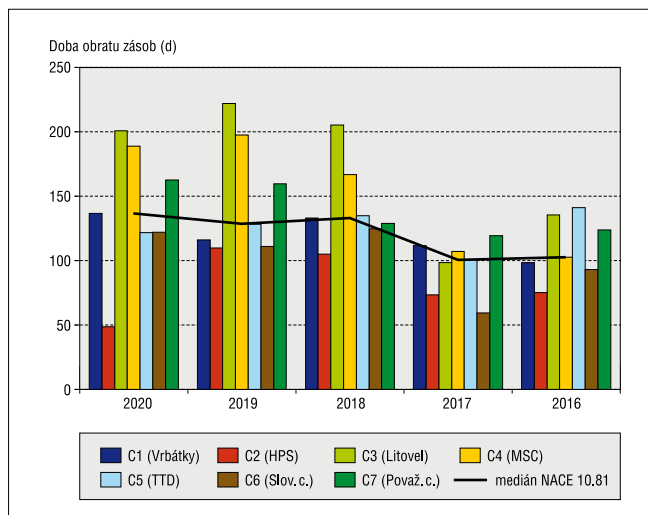
– Moravskoslezské cukrovary, s. r. o., (C4); internetový odkaz: <https://cz.agrana.com/agranainczechrepublic/agrana-v-cr>; má dva výrobní závody: v Hrušovanech nad Jevišovkou a odštěpný závod Opava. Hodnocení je za celou společnost. Je zařazena v kategorii počtů zaměstnanců: 250–499 zaměstnanců; kategorie obratu je 1 500 mil. Kč a více; zapsaný základní kapitál 208 193 tis. Kč; od roku 2016 až do roku 2018 dosahovala zisk (vzhledem k účetnímu období od 1. 3. do 28. 2. byla data účetního roku zařazena podle zápisu v Sbírce listin v sloupci typ zápisu, účetní závěrka [rok]); v roce 2019 se společnost propadla do ztráty vlivem i poklesu tržeb. V roce 2020 se opět dostala společnost do zisku 59 942 tis. Kč (tab. I.; v následujícím roce měla společnost zisk 136 152 tis. Kč a v dalším roce končícím 28. 2. 2022 zisk 92 563 tis. Kč). Je důležité uvést, že společnost má v celém analyzovaném období nadstandartní hodnotu nerozděleného zisku. Společnost měla od roku 2016 velký propad v tržbách; iTRADE index se dlouhodobě drží na úrovni 1, v období od června do srpna 2021 dokonce na 0. Podle odhadu ve dnech po splatnosti pod průměrnými hodnotami odvětví. Ke společnosti se nevážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace společnosti je průměrná. Stupeň rizika je na úrovni střední riziko (stupeň rizika se k prosinci 2022 snížil na úroveň nižší riziko).

– Tereos TTD, a. s. (C5); internetový odkaz: <https://tereosttd.cz/>; je největším výrobcem cukru a lihu v Česku. Jak uvádí na svých stránkách, ročně ve dvou cukrovarech a čtyřech lihovarech vyrobí až 370 tis. t bílého krystalického cukru a 1,4 mil. hl lihu, ať už pitného nebo bezvodého. Společnost je zařazena v kategorii podle počtů zaměstnanců: 500–999 zaměstnanců. Kategorie obratu je 1 500 mil. Kč a více; upsaný základní kapitál 1 321 011 tis. Kč, v hodnoceném období roků 2016 až 2018 dosahovala společnost zisk. V roce 2019 (vzhledem k účetnímu období od 1. 4. do 31. 3. byly údaje účetního roku zařazeny podle zápisu ve Sbírce listin ve sloupci typ zápisu, účetní závěrka [rok]) se společnost propadla do ztráty vlivem výrazného poklesu tržeb a v roce 2020 opět vykazovala zisk ve výši 156 299 tis. Kč (tab. I.; v roce 2021 měla společnost zisk 463 264 tis. Kč, v roce 2022 byla společnost v zisku ve výši 461 522 tis. Kč). ITRADE index se u společnosti Tereos TTD, a. s.,

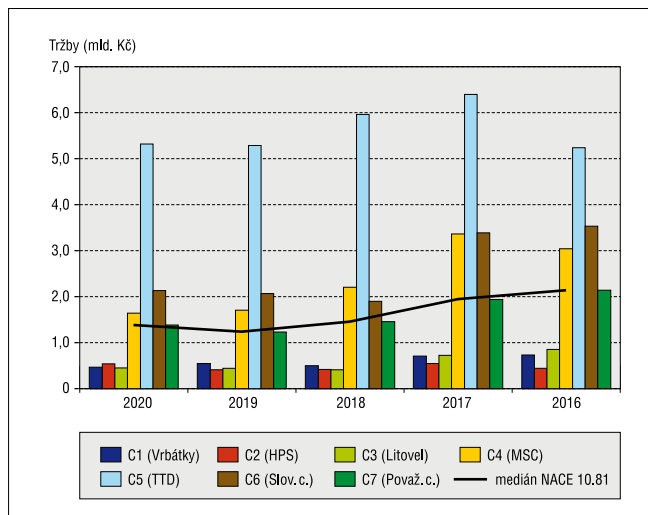
Obr. 4. Vývoj doby obratu krátkodobých pohledávek ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Obr. 5. Vývoj doby obratu zásob ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Obr. 6. Vývoj tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb a za zboží ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Tab. II. Hodnocení vybraných ukazatelů finančního zdraví a finanční kondice cukrovarnických společností na Slovensku (C6 a C7) v období roků 2016 až 2020

Společnost (období)	Rok	Aktiva celkem (tis. Kč)	Tržby (tis. Kč)	Zisk / ztráta (tis. Kč)	Likvidita 3 stupně (koeficient)	Doba obratu zásob (d)	Doba obratu krátkodobých pohledávek (d)	Rentabilita vlastního kapitálu (%)
C6 – Slov. cukrovary (březen – únor)	2020	1 412 007	1 380 671	86 399	3,58	162,46	63,23	16,06
	2019	1 314 307	1 230 784	30 263	3,56	159,64	65,58	6,92
	2018	1 234 851	1 450 993	-195 844	3,12	128,85	45,56	-47,54
	2017	1 217 506	1 940 606	91 203	2,43	119,47	31,53	9,62
	2016	1 813 204	2 137 174	118 537	2,47	123,68	98,69	9,53
C7 – Považ. cukor (březen – únor)	2020	1 856 781	2 132 301	5 905	1,32	121,99	69,99	0,59
	2019	1 703 105	2 066 646	-104 130	1,34	110,97	60,10	-10,84
	2018	1 724 836	1 897 270	-201 478	1,58	124,64	62,04	-18,69
	2017	1 730 182	3 385 582	80 528	2,25	59,29	48,20	6,34
	2016	2 097 428	3 528 974	64 362	1,53	93,03	43,15	5,11

Pramen: www.cribis.cz, expertní analýza, vlastní zpracování z Registru účtovných záznamů www.registeruz.sk/, ŠÚSR; Slovenské cukrovary, s. r. o.; Považský cukor, a. s.

V roce 2018, hlavně v důsledku propadu tržeb, byla společnost ve ztrátě 196 mil. Kč. Ke společnosti se navážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je průměrná. Stupeň rizika je na úrovni mírně zvýšené riziko.

– Považský cukor, a. s. (C7); internetový odkaz: <https://www.nordzucker.com/en/contacts/povazsky-cukor-a-s/>; je výrobcem cukru na Slovensku. Společnost je zařazena v kategorii podle počtu zaměstnanců: 150 – 199 zaměstnanců. Kategorie obratu je 1500 mil. Kč a více; upsaný základní kapitál 1045574 tis. Kč; v hodnoceném období dosahovala společnost v období roků 2018, 2019 ztrátu hlavně vlivem výrazného poklesu tržeb. Společnost byla zisková v letech 2016, 2017.

dlouhodobě drží na úrovni 2 a 1, v období od dubna do května 2022 byl iTRADE index 0, což vyjadřuje dobrou platební morálku. Ke společnosti se navážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je stabilní. Stupeň rizika je na úrovni nižší riziko.

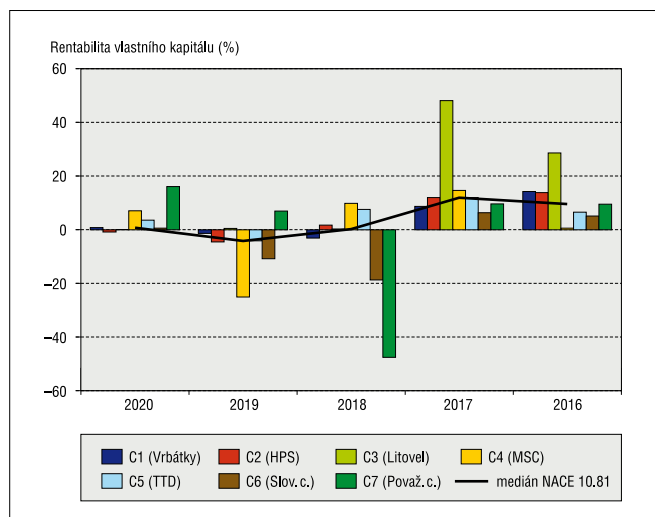
– Slovenské cukrovary, s. r. o. (C6); internetový odkaz: <https://www.korunnycukor.sk/>; je výrobcem cukru na Slovensku. Společnost je zařazena v kategorii podle počtu zaměstnanců: 150–199 zaměstnanců. Kategorie obratu je 1500 mil. Kč a více; upsaný základní kapitál 149853 tis. Kč; v hodnoceném období 2016, 2017, 2019 a 2020 dosahovala společnost zisk (tab. II.).

V roce 2020 už společnost generovala zisk (tab. II.). ITRADE index se u společnosti Považský cukor, a. s., dlouhodobě drží na úrovni 0, co vyjadřuje dobrou platební morálku. Ke společnosti se navážou žádné negativní informace, které jsou důvodem pro přiřazení červené nebo žluté barvy semaforu dle kritérií indikátoru Semafor CRIBIS. Finanční situace je průměrná. Stupeň rizika je na úrovni mírně zvýšené riziko.

Všechny zde hodnocené cukrovarnické společnosti měly dobrou platební disciplínu i v obdobích, kdy dosahovaly ztrátu. Z pohledu tvorby peněžních toků si společnosti výrazně pomohly i díky rozdílu dob placení v dodavatelsko-odběratelských vztazích. V tab. I. a tab. II. jsou uvedeny hodnoty vybraných ukazatelů společností, včetně účetního období.

Ukazatele, které jsou znázorněny na obr. 6., jsou kvantifikovány přes tržby za prodej vlastních výrobků i služeb a tržeb za prodej zboží, aby se zdůraznily dopady uvolnění trhu s cukrem a tendence prodloužení doby splatnosti vůči dodavatelům cukrové řepy. Doba obratu krátkodobých pohledávek vyjadřuje průměrnou dobu od vzniku pohledávek po její inkaso od dlužníků přes tržby. Hladiny uvedeného ukazatele jsou u velkých společností ovlivňovány podporou odběratelů prostřednictvím prodloužených dob splatnosti. Společnost C2 má ukazatel doby obratu krátkodobých pohledávek pod mediánem (křivka Me_81), a to v celém hodnoceném období. Jak je vidět, v období roků 2019 a 2020 se hodnoty ukazatele v všech společnostech přibližují k mediánu, nejsou patrné tak velké rozdíly jako v letech 2016 až 2018. Doba obratu zásob nám vyjadřuje průměrnou dobu vázanosti finančních prostředků v zásobách společnosti při zohlednění specifik výroby cukru. V celém hodnoceném období mají společnosti C1, C2 a C6 hodnoty ukazatele pod mediánem odvětví NACE 10.81. Vyšší hodnoty u tohoto ukazatele bývají často projevem obchodní politiky společnosti.

Obr. 7. Vývoj rentability vlastního kapitálu ve společnostech C1 až C7 v období roků 2016 až 2020

Závěr

Cukrovarnické společnosti na základě finanční analýzy patří mezi stabilní a konkurenceschopné podniky. Avšak i tyto společnosti zasáhla probíhající krize v cukrovarnictví. Pokud neoptimalizují své ekonomické výsledky, bude v dlouhodobém horizontu ohrožena jejich finanční stabilita, zdraví i konkurenceschopnost. Z pohledu finančního hodnocení odvětví podnikají české a slovenské cukrovarnické společnosti v podprůměrném odvětví s převažující činností NACE 10.81 – Výroba cukru. Finanční výsledky analyzovaných společností (obr. 1. až obr. 7., tab. I. a tab. II.) ukazují přetrvávající kvalitní přístup finančního řízení společností a možnosti rozvoje v dodavatelsko-odběratelském řetězci i po zhoršení podnikatelského prostředí v České a Slovenské republice. Z dlouhodobého pohledu je zapotřebí i nadále zlepšovat nejen ekonomické výsledky, ale také dále udržet stávající obchodní vztahy s pěstiteli cukrové řepy. Český statistický úřad uvádí, že podle zpřesněného odhadu klesl hrubý domácí produkt (HDP) ve 3. čtvrtletí 2022 mezičtvrtletně o 0,2 % a meziročně vzrostl o 1,7 %. K největšímu snížení došlo v roce 2020, HDP podle předběžného odhadu v tomto roce meziročně klesl o 5,6 % (17).

V souladu s národní politikou revizí provedl Štatistický úrad Slovenskej republiky revizi údajů v systému národních účtů, která se týkala jak ročních, tak čtvrtletních údajů o hrubém domácím produktu. Po revizi byl hospodářský pokles pro rok 2020 mírnější a činil 3,4 % HDP ve stálých cenách (původně zveřejněno 4,4 %). Tempo růstu HDP v roce 2021 zůstává beze změny, ale čtvrtletní údaje byly mírně revidovány. Štatistický úrad SR uvádí, že HDP ve 3. čtvrtletí 2022 meziročně vzrostl o 1,4 %. Největší propad HDP byl v roce 2020 (18).

Podle Cribis.cz by v případě poklesu HDP o 8 % měla společnost Cukrovar Vrbátky, a. s., modifikovanou pravděpodobnost bankrotu jenom 0,25 %, finanční situace byla stabilní s volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nízkým stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni b1.

Pokud by poklesl český HDP o 8 %, Hanácká potravinářská společnost, s. r. o., by měla podle Cribis.cz modifikovanou pravděpodobnost bankrotu 0,69 %, finanční situace byla průměrná s menší volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a středním stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla tato společnost na úrovni c1.

V případě poklesu českého HDP o 8 % by podle Cribis.cz měla Litovelská cukrovarna, a. s., modifikovanou pravděpodobnost bankrotu 1,17 %, finanční situaci by měla průměrnou, s malou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a mírně zvýšeným rizikem. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni c2.

Společnost Moravskoslezské cukrovary, s. r. o., by v případě poklesu českého HDP o 8 % měla podle Cribis.cz modifikovanou pravděpodobnost bankrotu přibližně 0,41 %, finanční situaci stabilní s volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a středním stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení na úrovni b2.

Tereos TTD, a. s., měla podle Cribis.cz v roce 2022 pravděpodobnost bankrotu jenom 0,25 %, finanční situace byla stabilní s velkou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nižším stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni b2.

Slovenské cukrovary, s. r. o., měly v roce 2022 pravděpodobnost bankrotu jenom 0,59 %, finanční situaci průměrnou, společnost byla stabilní s velkou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nižším stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla tato společnost na úrovni c2.

Společnost Považský cukrovar, a. s., měla v roce 2022 pravděpodobnost bankrotu 0,59 %, finanční situaci průměrnou, byla stabilní s velkou volnou krátkodobou úvěrovou kapacitou a nižším stupněm rizika. Index CRIBIS finanční hodnocení měla na úrovni c2, obdobně jako Slovenské cukrovary, s. r. o.

Průměrná doba vázanosti finančních prostředků v zásobách cukrovarnických společností přes tržby za prodej vlastních výrobků a služeb i tržeb za prodej zboží byla delší než u podniků v odvětví NACE 10, což odpovídá charakteru výroby cukru.

V článku byly použity informace z aplikace Cribis společnosti CRIF sloužící pro prověřování kreditních a obchodních informací o firmách – www.cribis.cz.

Souhrn

Článek hodnotí české a slovenské cukrovarnické společnosti v procesu transformace a zrušení kvót na evropském trhu s cukrem. Hodnocení je provedeno z pohledu platebního chování, finančního zdraví a kondice. Cukrovarnické společnosti měly v Česku a na Slovensku před začátkem roku 2019 a následně v roce 2020 malou pravděpodobnost bankrotu. Udržely si dobrou platební morálku vůči svým odběratelům. Jednalo se o finančně stabilní subjekty. Negativní vliv může mít horší hodnocení odvětví a výrazné změny na trhu s cukrem. I nadále je vysoká pravděpodobnost udržení výroby cukru na stávající úrovni, udržení finančního zdraví, platební schopnosti a platební disciplíny v následujícím období.

Klíčová slova: cukrovarnická společnost, riziko bankrotu, iTRADE, finanční zdraví, finanční kondice, platební schopnost.

Literatura

- HASS, M.: Coupled support for sugar beet in the european union: Does it lead to market distortions? *Journal of Agricultural Economics*, 73, 2022 (1), s. 86–111, doi:10.1111/1477-9552.12435.
- VANĚK, M.; BEČVÁŘOVÁ, V.: Vplyv uplatňovania SPP na trhové prostredie a formovanie komoditnej vertikály cukru a cukrovej repy na poľnohospodárskom trhu. In *15. medzinárodná vedecká konf. INPROFORUM o nových trendoch a výzvach v manažmente organizácií*. Conf. Proc., 2021, s. 66–71.
- ELOBEID, A.; BEGHIN, J.: Multilateral trade and agricultural policy reforms in sugar markets. *Journal of Agricultural Economics*, 57, 2006 (1), s. 23–48, doi:10.1111/j.1477-9552.2006.00030.x.

4. GOHIN, A.; BUREAU, J.: Modelling the EU sugar supply to assess sectoral policy reforms. *European Review of Agricultural Economics*, 33, 2006 (2), s. 223–247, doi:10.1093/erae/jbl006.
5. BOULANGER, P.; PHILIPPIDIS, G.: The EU budget battle. Assessing the trade and welfare impacts of CAP budgetary reform. *Food Policy*, 51, 2015, s. 119–130.
6. ERJAVEC, E. ET AL.: Policy assessment of an EU wide flat area CAP payments system. *Economic Modelling*, 2011 (28), s. 1550–1558, <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2011.02.00>.
7. WEINMANN, B.; SCHROERS, J. O.; SHERIDAN, P.: Simulating the effects of decoupled transfer payments using the land use model ProLand. *German Journal of Agricult. Econ.*, 2006 (55), s. 248–256.
8. HASS, M.: The Abolition of the EU Sugar Quota System and its Consequences. *Aktuelle Ernährungsmedizin*, 43, 2018 (1), s. S32–S36.
9. SZAJNER, P.: Strategic aspects of the development of the sugar industry in Poland. In *Strategies for the agri-food sector and rural areas – dilemmas of development, 2017*. Conf. Proc., 2018, s. 156–168.
10. KOTYZA, P. ET AL.: Czech and Polish Sugar Industry – Concentration of Sugar Production. In *Proc. of the 2018 Int. Sci. Conf. - Economic Sci. for Agribusiness and Rural Econ.*, no 2, 2018, s. 136–143.
11. TERRY, A.; OGG, M.: Restructuring the Swazi Sugar Industry: The Changing Role and Political Significance of Smallholders. *Journal of Southern African Studies*. 43, 2017 (3), s. 585–603.
12. WIMMER, S.; SAUER, J.: Profitability Development and Resource Reallocation: The Case of Sugar Beet Farming in Germany. *Journal of Agricultural Economics*. 71, 2020 (3), s. 816–837.
13. VESELA, K.; SEVEROVÁ, L.: Struktura dovozu cukru v České republice se zaměřením na výběr typu cukru. *Listy cukrov. řepář.*, 137, 2021 (3), s. 116–120.
14. ZDRÁHAL, I.; CHMELÍKOVÁ, G.; BEČVAŘOVÁ, V.: Ziskovost cukrovarnictví v Evropské unii. *Listy cukrov. řepář.*, 136, 2020 (1), s. 30–35.
15. *Panorama potravinářského průmyslu 2019*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2020, 66 s., ISBN 978-80-7434-588-3.
16. *Situční a výhledová zpráva cukr – cukrová řepa 2019*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2020, 45 s., ISBN 978-80-7434-542-5.
17. *Předběžný odhad HDP v ČR – 3. čtvrtletí 2022*. Praha: Český statistický úřad. [online] <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/predbezny-odhad-hdp-3-ctvrtleti-2022> (20221129).
18. *Revízia údajov HDP*. Štatistický úrad Slovenskej republiky. [online] https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/cf7f8b7e-eba3-46f8-b7b0-b16524966a6f/Priloha_Revizia_HDP_2010_2021.zip?MOD=AJPERES&CVID=ogoX5MA (20221129).

Dvořák M., Smutka L., Pulkrábek J., Moravčíková E., Muňoz Viquillón P., Hornyák Gregářová R., Kádeková Z.: Czech and Slovak Sugar Companies in European Sugar Market Process of Transformation

The article evaluates Czech and Slovak sugar companies in the process of transformation and abolition of quotas on the European sugar market. The assessment considers the payment behaviour, financial health and condition. Sugar companies in the Czech Republic and Slovakia had a low probability of bankruptcy before the beginning of 2019 and subsequently in 2020. They have maintained good payment behaviour towards their customers; they were financially stable entities. A deterioration in the sector's valuation and significant changes in the sugar market may have a negative impact. The likelihood of maintaining sugar production at current levels and maintaining financial health, solvency and payment discipline in the period ahead remains high.

Key words: sugar factory, bankruptcy risk, iTRADE, financial health, financial condition, solvency.

Kontaktní adresa – Contact address:

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph. D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, Studentská 787/13, 370 05 České Budějovice, Česká republika, e-mail: lsmutka@ef.jcu.cz